

ALVER

Fremtidsfullmakt, arv og testamente

Gjøvik 2023

ADVOKATFIRMAET ALVER AS

Kontor på Lillehammer og Gjøvik,

Et av Innlandets mest komplette advokatmiljøer.

Foredragsholdere:

Helle Pharo Glæserud, Charlotte Kirkeby Nordengen

Dagens tema – Arv og skifte

1. Arveplanlegging
2. Fremtidsfullmakt
3. Arv etter loven
4. Uskifte
5. Arv etter testament

Arveplanlegging

Penger gjør vel folk grådige – det sies jo at penger er roten til all ond, sier Christine Mejlænder-Larsen. Her sammen med sin mor Evelyn.

SAMFUNN

Krangler så busta fyker om arv

ARVESTRID: Om lag 700.000 av oss har opplevd bitre og konfliktfylte arveoppgjør. Men vi tror ikke våre egne barn vil krangle om arven.

Markus Weisser
Fredrik Bjerknes (foto)

Publisert: 30 november 2013
Oppdatert: 30 november 2013

– At mange krangler om arv, er ikke overraskende. Det er mer arv å krangle om nå enn tidligere. Grunnen til at vi ikke tror våre barn vil krangle, er vel fordi vi alltid tror godt om våre egne barn, sier forsteamanuensis

SLIK UNNGAR DU ARVESTRIDEN

Mens du lever

Lag en oversikt over hva du eier og hvilken gjeld du etterlater deg. Finn ut av hvem som arver deg og mer

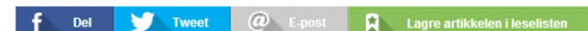
Forbrukerøkonom Silje Sandmæl i DNB svarer på dine spørsmål om arv torsdag klokken 12.

Én av fire havner i konflikt etter arveoppgjør

Forbrukerøkonom Silje Sandmæl i DNB svarte torsdag på lesernes spørsmål om arv.

Ingvild Bruaset

Publisert: 02.mai.2013 09:33 Oppdatert: 02.mai.2013 10:04

I en undersøkelse fra Ipsos MMI utført for DNB kommer det frem at kun én

SLIK KAN DU SPARE ARVEAVGIFT:

Skattefri pengegave: Du kan gi inntil halvparten av folketrygdens grunnbeløp (82.122 kroner/2+41.061 kroner) årlig som pengegave, uten at det utløser arveavgift eller spiser av fribeløpet for arv.

Hvorfor planlegge fordeling av eiendeler?

- Forutsigbarhet og avklaring
- Unngå konflikter
- Opplive mottakers glede
- Unngå begrensninger i arveloven mv.

Gave/arveforskudd vs. arv

Gaver med realitet mens man lever: **livsdisposisjon**

- I live gjør man som man vil
- Ingen formregler
- Påvirker ikke arv – med mindre det er bestemt
- Obs – uskifte

Gaver som oppfylles etter død: **dødsdisposisjon**

- Begrensninger: pliktdelsarv og minstearv
- Formkrav: Testament

Fremtidsfullmakt – Hva og hvorfor?

- Fullmakt til en eller flere personer om å representere fullmaktsgiver dersom vedkommende i fremtiden ikke er i stand til selv å ivareta sine interesser
- **Formål:**
  - «Avlaste» vergemålsavdelingen – et privat alternativ.
  - Styrke valgfriheten til den enkelte – sørge for at du kan bestemme over eget liv og egne midler
  - Sikre at dette blir ivaretatt av noen du har tillitt til

Hva kan fullmakten inneholde?

Regulering av økonomiske forhold:

- Betale utgifter, sørge for gaver, gi forskudd på arv, betale gjeld, håndtere forsikringsforhold, innlevere skattemeldinger, søke stønader fra NAV, følge opp næringsvirksomhet etc.

Regulere personlige forhold:

- Beslutte hvor du skal bo, beslutte fritidsaktiviteter, medisinsk behandling, være pårørende etter helselovgivningen, sørge for skifte av uskiftebo der det er aktuelt,

Regulere hva som skal skje med eiendeler:

- Leie ut/gi bort/selge bolig (og/eller fritidsbolig) når du har fått varig sykehjems plass, kjøpe erstatningsbolig mv. Fordele øvrige eiendeler.

Formalkrav

Personkrav, fullmaktsgiver:

- Må være over 18 år
- Må ha evnen til å forstå fullmaktens betydning
- Kan altså ikke opprettes av en som allerede er dement

Personkrav, fullmektig:

- Må være over 18 når fullmakten trer i kraft
- Må ikke selv være satt under vergemål

Krav til form

- Fremtidsfullmakten skal være skriftlig
  - Den må signeres av to vitner
  - Signeres samtidig som fullmaktsgiver signerer/vedkjenner seg sin underskrift
  - Vitnene må vite at dokumentet er en fremtidsfullmakt, men de trenger ikke vite innholdet
-
- Er ikke disse vilkårene oppfylt → er fullmakten ugyldig

Hvem skal være fullmektig?

- **Ektefelle/samboer**
  - Vanlig, og ofte praktisk.
  - Ulempe ift. eksempelvis alder
- **Barn**
  - Vanlig, og ofte praktisk
  - Må være egnet
- **Andre?**
  - Full adgang
- **Uansett**
  - Forsikre deg om at vedkommende vil.

Flere fullmektiger?

Skal fullmektigene opptre i fellesskap? Overlappende? Erstatte hverandre?

- Erstatningsfullmektig
  - Eks: først ektefelle, dernest barn
- utfordringer ved å velge flere (av barna):
  - Må de være enige om alle beslutninger?
  - Skal èn ha siste ord?
  - Innsyn, rett til å bli hørt

Oppbevaring

- Ingen offentlig *oppbevaring*.
- Fullmaktsgiver bør normalt beholde originalen – på et trygt sted.
- Hensiktsmessig med kopi til fullmektig
- Heller ingen offentlig *registrering*
  - Registreres først når den stadfestes
  - Stadfestes av Statsforvalteren (at den er trådt i kraft). Krever legeerklæring.

Eksempel fremtidsfullmakt

Eksempel på fremtidsfullmakt finner du hos Statsforvalteren:

<https://www.statsforvalteren.no/nb/portal/Vergemal/fremtidsfullmakt/>

Oppsummering fremtidsfullmakt

- Må opprettes før man er syk
- Velg fullmektig med omhu
- Vær nøye med hva fullmakten skal regulere – skreddersøm er viktig.
  - ✓ Hvilke økonomiske og/eller personlige forhold skal fullmektigen ivareta?
  - ✓ Tenk nøye gjennom om fullmektigen skal selge bolig/eiendeler .

Arv etter lov

- Slektningers arverett
- Ektefelles arverett
- Samboer med barns arverett
- Uten testament fordeles arven etter arveloven
- Arvetavlen er inndelt i tre arvegangsklasser

Mormor
og morfar

Tredje arvegangsklasse

Farmor
og farfar

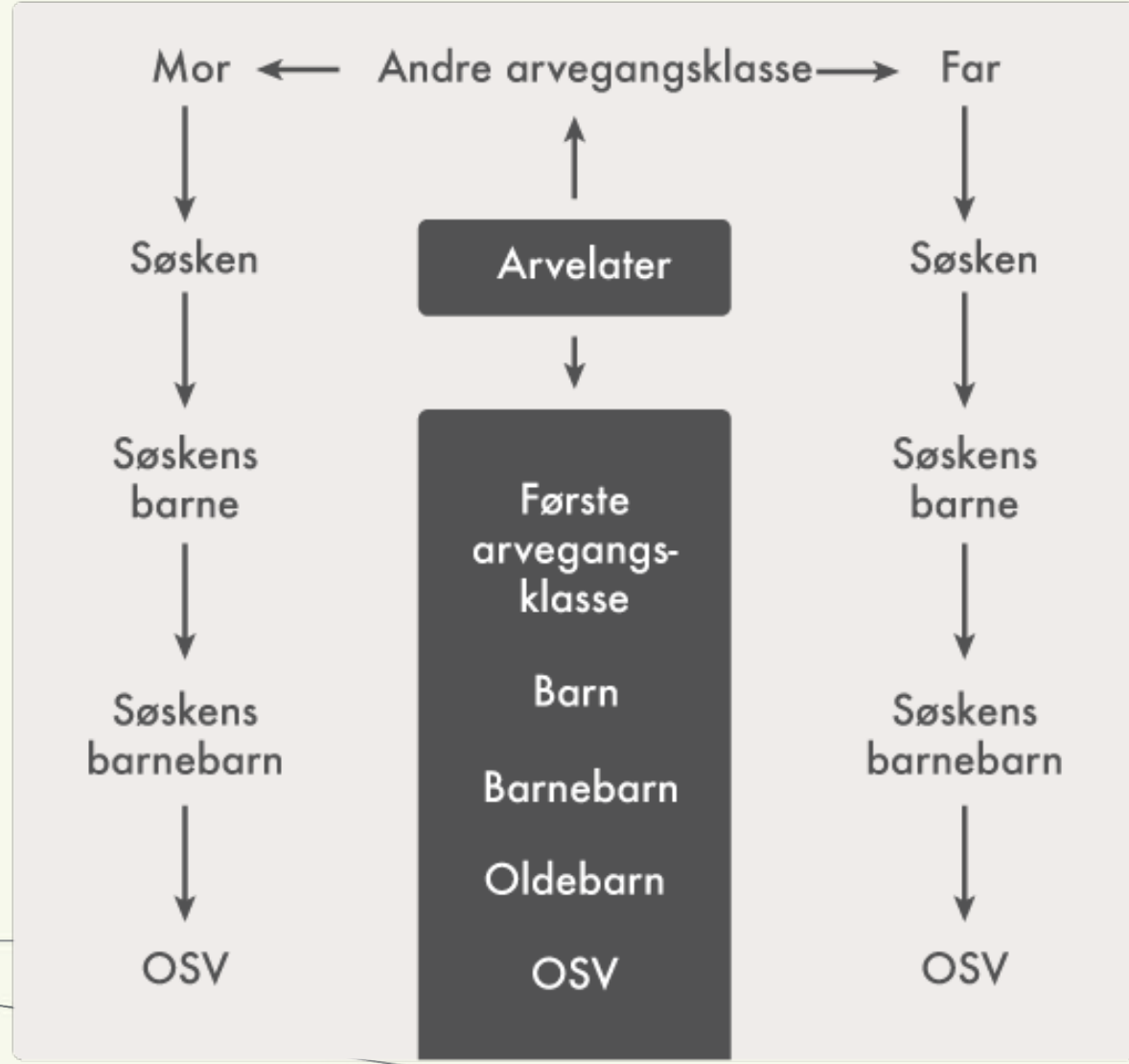
Tanter
og onkler

Kusiner
og fettere

Kusiner
og fetteres
barn arver
ikke

Mor

Andre arvegangsklasse

Far

Søsken

Søskens
barne

Søskens
barnebarn

OSV

Arvelater

Første
arvegangs-
klasse

Barn

Barnebarn

Oldebarn

OSV

Søsken

Søskens
barne

Søskens
barnebarn

OSV

Tanter
og onkler

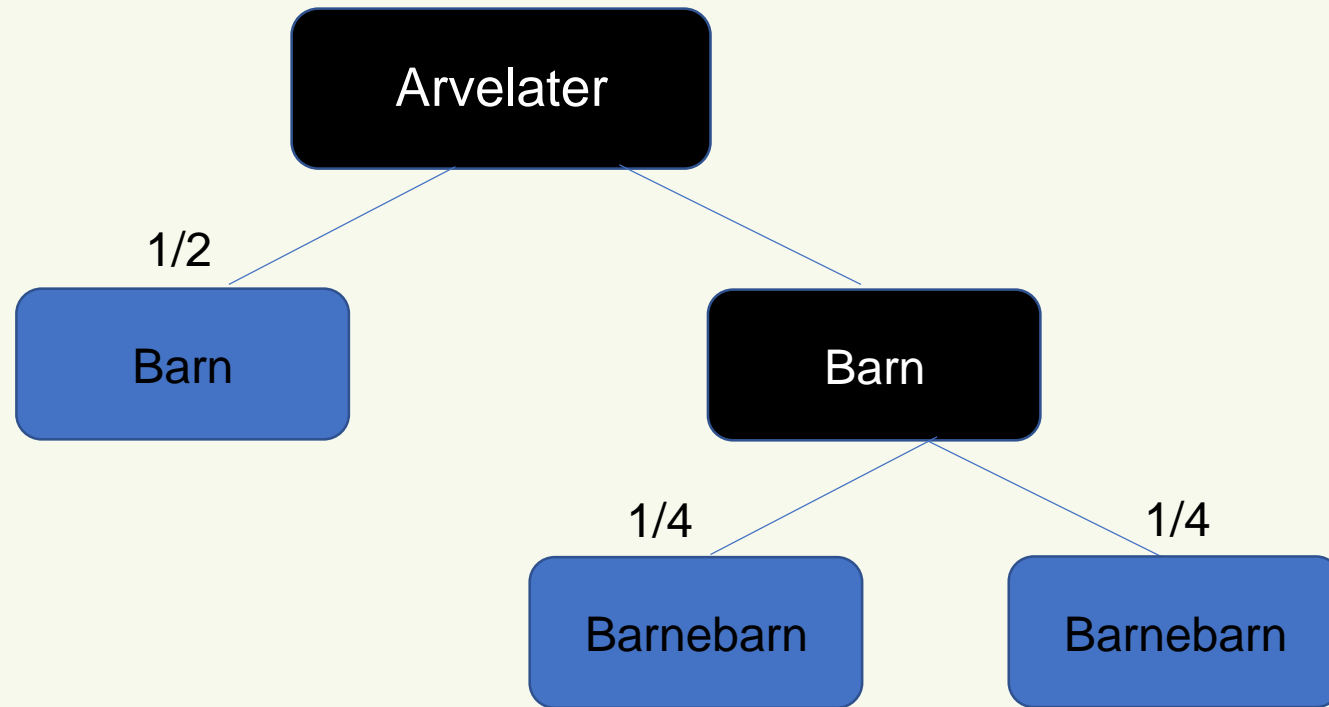
Kusiner
og fettere

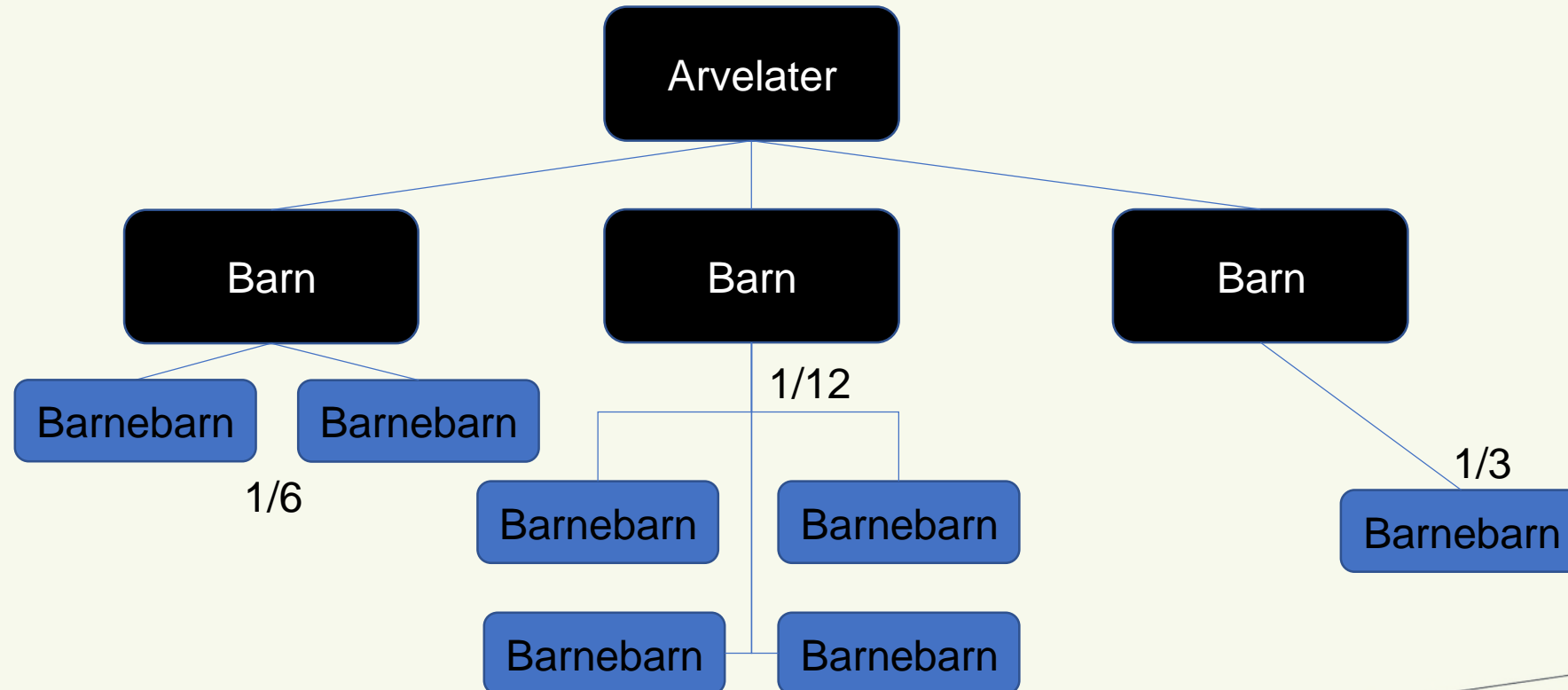
Kusiner
og fetteres
barn arver
ikke

Eksempler – første arvegangsklasse

Eksempler – første arvegangsklasse

Mormor
og morfar

Tredje arvegangsklasse

Farmor
og farfar

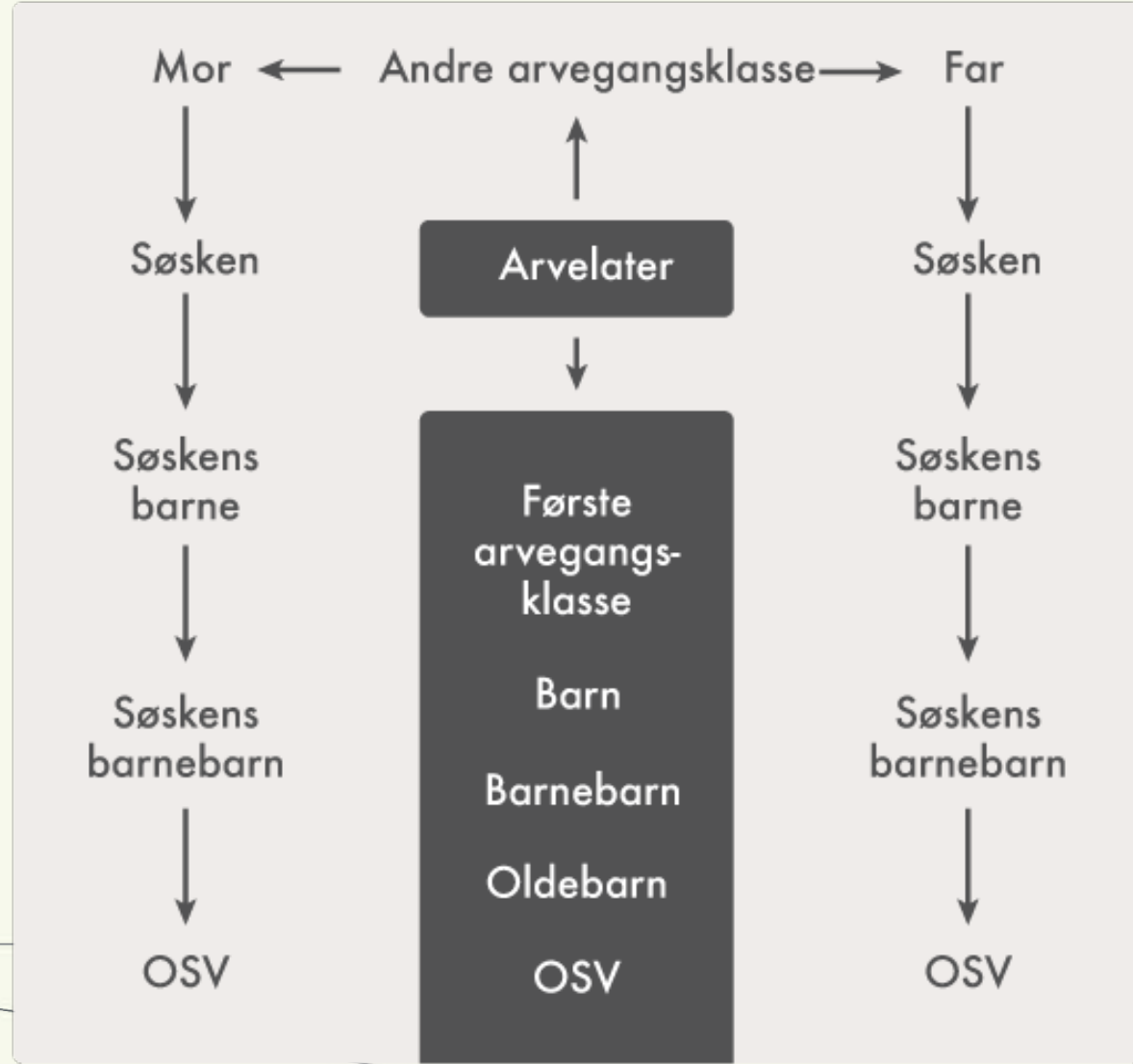
Tanter
og onkler

Kusiner
og fettere

Kusiner
og fetteres
barn arver
ikke

Tanter
og onkler

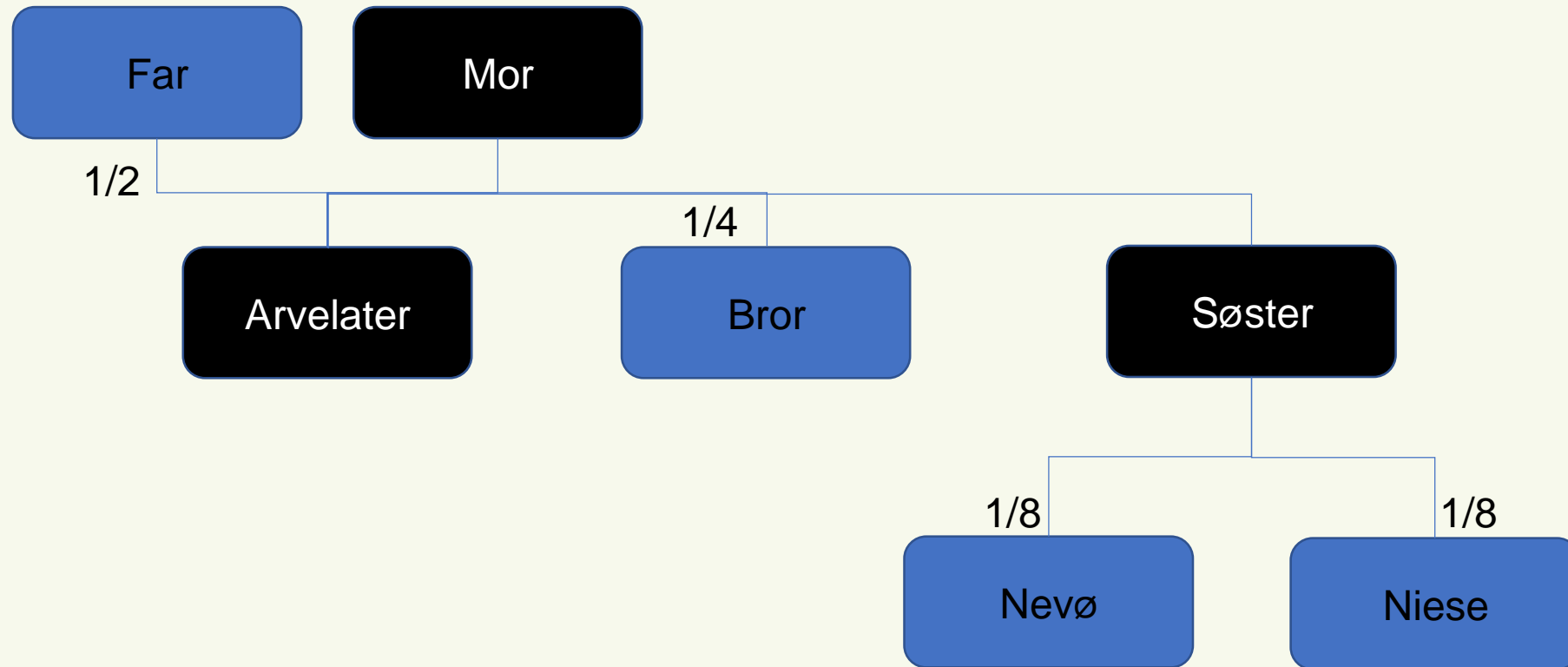
Kusiner
og fettere

Kusiner
og fetteres
barn arver
ikke

Eksempler – andre arvegangsklasse

Mormor
og morfar

Tredje arvegangsklasse

Farmor
og farfar

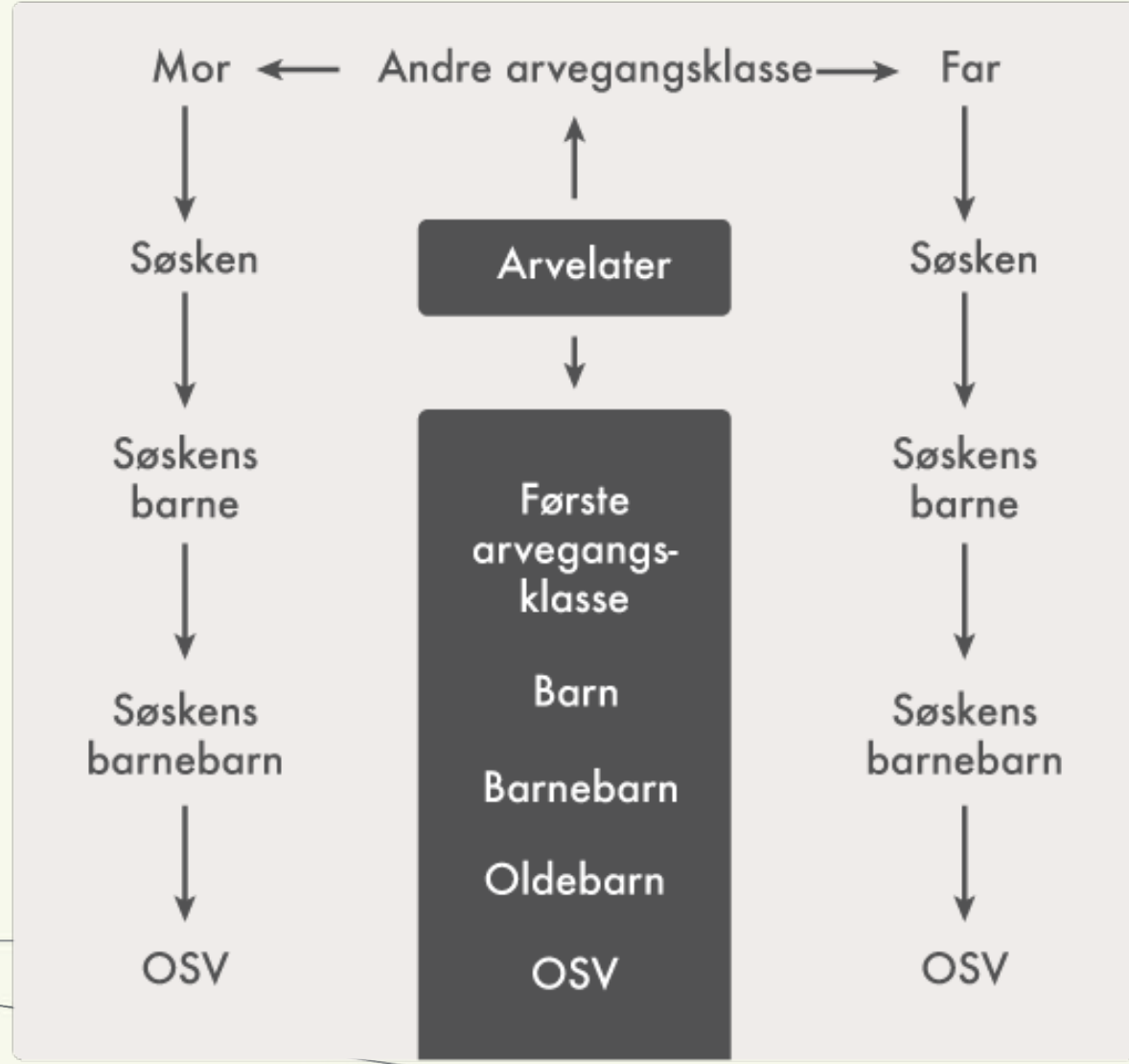
Tanter
og onkler

Kusiner
og fettere

Kusiner
og fetteres
barn arver
ikke

Mor

Andre arvegangsklasse

Far

Søsken

Søsken
barne

Søsken
barnebarn

OSV

Arvelater

Første
arvegangs-
klasse

Barn

Barnebarn

Oldebarn

OSV

Søsken

Søsken
barne

Søsken
barnebarn

OSV

Tanter
og onkler

Kusiner
og fettere

Kusiner
og fetteres
barn arver
ikke

Ektefellers arverett

Sammensatt skifte – ektefelleboet deles

Dødsboet deles etter arveloven eller testament

- Livsarvinger: Ektefelle arver $\frac{1}{4}$ av arven, minimum 4G (p.t. kr 445.908)
- Ikke livsarvinger: Ektefelle arver $\frac{1}{2}$ av arven, minimum 6G (p.t. kr 668.862)

Kun 3. arvegangsklasse: ektefellen arver alt

Ektefelles minstearv går foran barns pliktdelsarv

Samboeres arverett

- Har, har hatt eller venter felles barn: minstearv på 4G (p.t. kr 445.908).
- Bo mindre enn 4G: samboer arver alt.
- Samboere uten barn, arver etter loven ingenting → dvs at det kanskje er behov for et testament

Uskifte

Hel eller delvis utsettelse av skiftet

- Full disposisjonsrett
- Arvinger må vente

Veldig vanlig og ofte praktisk

Uskifte

Uskifte – hvem, hva, hvordan

- **Uskifte for ektefeller**
  - Gjenlevende ektefelle har *rett* til å sitte i uskifte etter arveloven § 14
  - Uskifteretten omfatter avdødes *felleseie*, men kan også omfatte avdødes *særeie*
  - Hva når avdøde har særkullsbarn?
    - Særkullsbarn – krever samtykke

Uskifte for samboere

Samboer har rett til å ta over *enkelte eiendeler* i uskifte (bolig og innbo, samt bil og fritidsbolig til felles bruk)

- Må være *samboer*
- Må ha, ha hatt, eller vente barn med avdøde

Kan utvides og innskrenkes ved testament

Særkullsbarn - krav om samtykke

Hva omfattes av uskifteboet?

Ektefeller: Alle eiendeler og all gjeld i fellesei og eiendeler som gjenlevende ektefelle senere bli eier av

Samboere: Kun særskilte eiendeler, men all gjeld
Kan utvides ved testament eller samtykke

Rådigheten i uskifte

Utgangspunkt: råder som eier av hele formuen

Begrensninger:

- Forbud mot å gi gaver som står i misforhold til uskifteboets verdi
- Kun egen formue i testament

Adgangen til å gi arveoppgjør av uskifteformuen

- Gjenlevende kan gi fullt eller delvis arveoppgjør.
  - Enten likt til alle arvinger, eller krav til samtykke
- Utdeling i strid med dette – de andre arvingene kan kreve omstøtelse eller tilsvarende oppgjør etter arveloven § 24.

Opphør av uskifte

- Nytt ekteskap
- Ny samboer *vart i mer enn to år*, eller, har, har hatt eller venter barn
- Andre forhold
  - Gjenlevende krever helt eller delvis skifte
  - Skifte ved vanskjøtsel av uskifteboet (utilbørlig atferd)
  - Særkullsbarn blir myndige eller dør
  - Opphørsgrunn er regulert i samtykkeavtalen

Skifte av uskiftebo

Formuen deles likt mellom førsteavdødes og lengstlevendes arvinger.

Unntak:

- Annet er bestemt i testament
- Det er særeiemidler i uskifteboet

Benytte seg av uskifteretten?

Må vurderes konkret!

- Unødvendig når kun *minstearv*
- Mindre behov hvis lengstlevende er sikret på annen måte

Fordeler:

- Enkelt - slipper å skifte med førstavdødes arvinger
- Større økonomisk frihet

Ulemper:

- Tar over gjeldsansvar
- Må akseptere visse begrensninger
- Mister retten til skjevdelingskrav
- Verdiøkning av uskifteboet tilfaller også lengstlevendes arvinger.
- Arvinger må vente på arv

Arveplanlegging – muligheter ved testament

Testament = dokument som bestemmer fordeling av formue etter ens død.

Testasjonsfrihet - Uten testament: arveloven avgjør

Arv etter testament

Nødvendige formkrav:

- Skriftlig
- Underskrift
- To myndige, habile vitner

Hvis ikke formkravene er fulgt: ugyldig

Arv etter testament

Anbefalte formkrav:

- Vitneerklæring
- Yrke og adressen til vitnene
- Dato

Psykologiske krav til testator =
ugyldighetsgrunn

Unntak: usannsynlig at innvirket på innholdet

Krav til testamentets innhold:

- Bruk eller ødeleggelse som åpenbart ikke har noe fornuftig formål
- Mot «lov eller ærbarhet»

Deponering hos tingretten mot gebyr (kr 978).
Sikrer at testamentet blir kjent.

Testamentet kan tilbakekalles

Unntak:

- gjensidig testament
- arvepakt

Testamentere over egen formue

Begrensninger:

- Pliktdelsarv ($\frac{2}{3}$ av formue) min. 15 G (1.672.155).
- Ektefelle: $\frac{1}{4}$ - Minstearv $\frac{4}{6}$ G - kunnskap
- Samboer 4G - kunnskap

Gaver = alternativ til testament

- Fri anledning til å gi gaver, men ikke i uskifte
- Ektefeller må bruke ektepakt

Tolkning av testamenter

- Det subjektive tolkningsprinsipp

OBS! før du skriver testament:

- Sivilstatus
- Oversikt over formue
- Hva er dine ønsker?
- Hva er arvelovens løsning?
- Hvilke begrensninger gjelder?
- Kan vi oppnå ditt ønske?

Kontakt oss

Ta kontakt med oss for en 20 minutters uforpliktende og gratis samtale!

Charlotte Kirkeby Nordengen

Advokat

Mobil: 90 99 12 67

ckn@alver.as

Helle Pharo Glæserud

Advokat

Mobil: 954 62 115

hpg@alver.as

TAKK FOR OSS!

www.alver.as

